

**XLIX TAKMIČENJE MLADIH MATEMATIČARA BiH
FEDERALNO PRVENSTVO IZ MATEMATIKE
UČENIKA OSNOVNIH ŠKOLA
Srebrenik, 16. maj 2009. godine**

Z A D A C I

VI razred

1. Dati su skupovi $A = \{5, 2x+2\}$ i $B = \{2x+1, y-3\}$, gdje su x i y prirodni brojevi. Odrediti sve vrijednosti promjenljivih x i y tako da je B podskup od A .
 2. Razlika dva prirodna broja je 15, a njihov najmanji zajednički sadržilac je 42. O kojim brojevima je riječ? Odgovor obrazloži!
 3. U trouglu ABC je $AB=AC$ i $\sphericalangle BAC = 20^\circ$. Na stranici AB izabrana je tačka E tako da je $\sphericalangle ACE = 60^\circ$, a na stranici AC izabrana je tačka D tako da je $\sphericalangle ABD = 30^\circ$. Dokazati da je trougao ECD jednakostranični trougao.
 4. Na stolu se nalaze 24 lista papira. Ajna je uzela nekoliko listova i svaki od njih podjelila na četiri dijela i sve ostavila na stolu. Zatim je Aiša prišla stolu i ona uzela isti broj papirića kao i Ajna i svaki od uzetih papirića podjelila na četiri djela. Taj postupak su ponovili Dragan i Nenad. Na kraju su svi zajedno prebrojali papiriće u utvrdili da ih ima 96. Koliko je Ajna uzela papirića sa stola.
- Svaki zadatak je vrednovan sa 7 poena.
 - U toku rada nije dozvoljeno izlaženje iz učionice niti korištenje digitrona.
 - Vrijeme za rad je 150 minuta.

UDRUŽENJE MATEMATIČARA BOSNE I HERCEGOVINE
/ BOSNIAN MATHEMATICAL SOCIETY
Zmaja od Bosne 35/IV, 71000 Sarajevo, Bosnia and Herzegovina
Tel./Fax: (+387)(33) 649-342, (+387)(33) 279-935
UDRUŽENJE MATEMATIČARA TUZLANSKOG KANTONA – UM TK

**XLIX TAKMIČENJE MLADIH MATEMATIČARA BiH
FEDERALNO PRVENSTVO IZ MATEMATIKE
UČENIKA OSNOVNIH ŠKOLA
Srebrenik, 16. maj 2009. godine**

ZADACI

VII razred

1. Naći sve trocifrene brojeve \overline{abc} tako da je broj $\overline{abc28}$ djeljiv sa 28 i ima zbir cifara 28.
2. U trouglu ABC povučena je visina CD i težišnica CE. Poznato je da vrijedi $\angle ACD = \angle DCE = \angle ECB$. Dokazati da je trougao ABC pravougli, a zatim odrediti i druga dva ugla trougla ABC.
3. Odrediti sve dvocifrene brojeve \overline{ab} tako da je broj $\sqrt{\overline{ab}} - \sqrt{5 + \overline{ab}}$ prirodan broj.
4. Da li je moguće brojeve 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9 i 10 napisati u niz, tako da je svaki naredni član niza nastao povećanjem prethodnog za neki cjelobrojni procenat? (Napomena: U nizu 1, 4, 7 drugi član je 300% povećanje prvog člana, treći član je 75% povećanje drugog člana.)
 - Svaki zadatak je vrednovan sa 7 poena.
 - U toku rada nije dozvoljeno izlaženje iz učionice niti korištenje digitrona.
 - Vrijeme za rad je 150 minuta.

UDRUŽENJE MATEMATIČARA BOSNE I HERCEGOVINE
/ BOSNIAN MATHEMATICAL SOCIETY
Zmaja od Bosne 35/IV, 71000 Sarajevo, Bosnia and Herzegovina
Tel./Fax: (++387)(33) 649-342, (++387)(33) 279-935
UDRUŽENJE MATEMATIČARA TUZLANSKOG KANTONA – UM TK

**XLIX TAKMIČENJE MLADIH MATEMATIČARA BiH
FEDERALNO PRVENSTVO IZ MATEMATIKE
UČENIKA OSNOVNIH ŠKOLA
Srebrenik, 16. maj 2009. godine**

Z A D A C I

VIII razred

1. U skupu cijelih brojeva riješiti jednačinu

$$3x(x+2y) = 5x+7y+7.$$

2. Trougao ABC je pravougli trougao sa hipotenuzom AB. Na kateti AC izabrana je tačka D, a na duži BD tačka K tako da je

$$\angle ABC = \angle KAD = \angle AKD.$$

Dokazati da je $|BK| = 2|DC|$.

3. Neka je n prirodan broj. Dokazati da je cifra jedinica broja n^2 jednaka 6 ako i samo ako je cifra desetica broja n^2 neparan broj.
4. Dokazati da se svaki trougao može podijeliti na tri dijela od kojih se može sastaviti jednakokraki trougao.
- Svaki zadatak je vrednovan sa 7 poena.
 - U toku rada nije dozvoljeno izlaženje iz učionice niti korištenje digitrona.
 - Vrijeme za rad je 150 minuta.

XLIX TAKMIČENJE MLADIH MATEMATIČARA BiH
FEDERALNO PRVENSTVO IZ MATEMATIKE
UČENIKA OSNOVNIH ŠKOLA
Srebrenik, 16. maj 2009. godine

Rješenja zadataka

VI razred

1. Dati su skupovi $A = \{5, 2x+2\}$ i $B = \{2x+1, y-3\}$, gdje su x i y prirodni brojevi. Odrediti sve vrijednosti promjenljivih x i y tako da je B podskup od A .

Rješenje: Skup B je podskup skupa A ako i samo ako je svaki element skupa B istovremeno i element skupa A . Broj $2x+1$ mora biti jednak jednom od brojeva 5 i $2x+2$. Kako je broj $2x+1$ nepara, a broj $2x+2$ je paran, to oni ne mogu biti jednaki. Zbog toga mora biti $2x+1=5$. Odavde nalazimo $x=2$. Sada je $A = \{5, 6\}$ i $B = \{5, y-3\}$. Da bi skup B bio podskup od A mora biti $y-3=5$ ili $y-3=6$. U prvom slučaju je $y=8$, a u drugom slučaju je $y=9$. Znači:

- Ako je $x=2, y=8$, onda je $A = \{5, 6\}$ i $B = \{5\}$, pa je očigledno da je B podskup od A .
 - Ako je $x=2, y=9$, onda je $A = B = \{5, 6\}$, pa je opet B podskup od A .
2. Razlika dva prirodna broja je 15 , a njihov najmanji zajednički sadržilac je 42 . O kojim brojevima je riječ? Odgovor obrazloži!

Rješenje: Označimo jedan od traženih brojeva sa a , onda je drugi traženi broj $a+15$. Najmanji zajednički sadržilac ovih brojeva je 42 , pa su oba faktori broja 42 . Broj a je jedan od brojeva $1, 2, 3, 6, 7, 14, 21$ i 42 . No, i broj $a+15$ je jedan od ovih brojeva. Kako je broj $a+15$ veći od 15 i faktor je broja 42 , to imamo dvije mogućnosti.

Prva mogućnost: $a+15=21$, pa je $a=6$.

Druga mogućnost: $a+15=42$, pa je $a=27$. No broj 27 nije faktor broja 42 . Dakle, ova mogućnost otpada.

Traženi brojevi su 6 i 21 .

3. U trouglu ABC je $AB=AC$ i $\angle BAC = 20^\circ$. Na stranici AB izabrana je tačka E tako da je $\angle ACE = 60^\circ$, a na stranici AC izabrana je tačka D tako da je $\angle ABD = 30^\circ$. Dokazati da je trougao ECD jednakostranični trougao.

Rješenje: Kako je trougao ABC jednakokraki sa uglom od 20° između krakova, to su uglovi na osnovici po 80° . Dalje imamo:

$$\angle DBC = \angle ABC - \angle ABD = 80^\circ - 30^\circ = 50^\circ.$$

$$\angle BDC = 180^\circ - \angle DBC - \angle BCD = 180^\circ - 50^\circ - 80^\circ = 50^\circ.$$

To znači da je trougao BCD jednakokraki, pa je $|DC| = |BC|$.

Isto tako imamo

$$\angle BCE = \angle BCD - \angle ACE = 80^\circ - 60^\circ = 20^\circ.$$

$$\angle BEC = \angle 180^\circ - \angle EBC - \angle ECB = 180^\circ - 80^\circ - 20^\circ = 80^\circ.$$

Kako je i $\angle EBC = 80^\circ$, to je trougao BCE jednakokraki. Zbog toga je $|BC| = |EC|$.

Konačno imamo $|DC| = |BC| = |EC|$. To znači da je trougao CDE jednakokraki trougao sa uglom od 60° između krakova. Tada su i druga dva ugla po 60° , pa je trougao CDE jednakostraničan.

4. Na stolu se nalaze 24 lista papira. Ajna je uzela nekoliko listova i svaki od njih podjelila na četiri dijela i sve ostavila na stolu. Zatim je Aiša prišla stolu i ona uzela isti broj papirića kao i Ajna i svaki od uzetih papirića podjelila na četiri djela. Taj postupak su ponovili Dragan i Nenad. Na kraju su svi zajedno prebrojali papiriće u utvrdili da ih ima 96. Koliko je Ajna uzela papirića sa stola.

Rješenje: Neka je Ajna uzela x listića. Svaki od tih listića je podijelila na četiri djela tako da je napravila $4x$ listića. Šta imamo na stolu? Bilo je 24 listića, Ajna je uzela x , ostalo je $24-x$. Nakon što je Ajna vratila $4x$ listića na stolu imamo $(24-x) + 4x = 24 + 3x$ listića. Dakle, prvobitni broj listića se povećao za $3x$. Kako je svako od preostale troje djece ponovio isti postupak, to će se na stolu na kraju naći

$$24 + 3x + 3x + 3x + 3x = 24 + 12x$$

listića. Dakle, $24 + 12x = 96$. Odavde nalazimo $x = 6$. Prema tome, Ajna je uzela 6 listića.

VII razred

1. Naći sve trocifrene brojeve \overline{abc} tako da je broj $\overline{abc28}$ djeljiv sa 28 i ima zbir cifara 28.

Rješenje: Kako je zbir cifara broja $\overline{abc28}$ 28, to je $a+b+c=18$. Broj $\overline{abc28}$ možemo napisati u obliku $\overline{abc28} = 100 \cdot \overline{abc} + 28$. Ovaj broj je djeljiv sa 28, pa je i broj $100 \cdot \overline{abc}$ djeljiv sa 28. Dakle, tražimo sve trocifrene brojeve koji su djeljivi sa 7 i čiji je zbir cifara 18. Kako je

$$\begin{aligned}\overline{abc} &= 100a + 10b + c = 7(14a + b) + 2a + 3b + c = 7(14a + b) + 2(a + b + c) + b - c \\ &= 7(14a + b) + 2 \cdot 18 + b - c = 7(14a + b + 5) + b - c + 1.\end{aligned}$$

Budući da je broj \overline{abc} djeljiv sa 7, to broj $b - c + 1$ mora biti djeljiv sa 7. Kako su b i c cifre, to je $-8 \leq b - c + 1 \leq 10$. To znači da je $b - c + 1 \in \{-7, 0, 7\}$.

Prvi slučaj.

Neka je $b - c + 1 = -7$. Tada je $c = b + 8$. Zbog toga je $b = 0$ ili je $b = 1$. Ako je $b = 0$, onda je $c = 8$, pa je $a = 10$. Ovaj slučaj otpada. Ako je $b = 1$, onda je $c = 9$ i $a = 8$, pa je $\overline{abc} = 819$.

Drugi slučaj. Ako je $b - c + 1 = 0$, onda je $c = b + 1$ i $a = 17 - 2b$. To znači da je $b \in \{4, 5, 6, 7, 8\}$. Odavde se lahko nalaze rješenja: 189, 378, 567, 756 i 945.

Treći slučaj. Ako je $b - c + 1 = 7$, onda je $c = b - 6$ i $a = 18 - b - c = 24 - 2b < 10$, Pa je $b = 8$ ili $b = 9$. U ovom slučaju imamo dva rješenja 882 i 693.

Dakle rješenja su: 819, 189, 378, 567, 756, 945, 882 i 693.

Drugo rješenje. Isto zaključujemo kao u prvom slučaju da je broj $x = \overline{abc}$ djeljiv sa 7 i da mu je zbir cifara 18. To znači da je taj broj djeljiv sa 9. Kako su 7 i 9 relativno prosti, to je traženi broj djeljiv sa 63 i ima zbir cifara 18. Dakle, traženi broj je oblika $x = 63k$, gdje je k prirodan broj. Sada se vodi računa da je x trocifren broj i da mu je zbir cifara 18, a za k uzimamo redom vrijednosti 2,3, itd.

2. U trouglu ABC povučena je visina CD i težišnica CE. Poznato je da vrijedi $\sphericalangle ACD = \sphericalangle DCE = \sphericalangle ECB$. Dokazati da je trougao ABC pravougli, a zatim odrediti i druga dva ugla trougla ABC.

Rješenje. Neka je EF visina trougla EBC. Trouglovi ADC, DEC i EFC su podudarni, pa je $|AD| = |DE| = |EF| = x$, $|AC| = |CE| = b$ i $h = |CD| = |CF|$. Kako je $EB = AE = AD + DE = 2x$. Posmatrajmo pravougli trougao EBF. Tu je hipotenuza dva puta duža od jedne katete, pa je taj trougao polovina jednakostraničnog trougla. Znači $\beta = \sphericalangle EBF = 30^\circ$, $\sphericalangle BEF = 60^\circ$. Zbog toga je $\sphericalangle AEF = 120^\circ$. No, imamo $\sphericalangle AEF = \sphericalangle DEC + \sphericalangle CEF = 2\alpha$. Dakle, $\alpha = 60^\circ$. Tada je $\gamma = 180^\circ - 60^\circ - 30^\circ = 90^\circ$.

Drugo rješenje. Uz oznake iz prethodnog rješenja na osnovu Pitagorine teoreme za trougao EBF imamo $(2x)^2 = x^2 + (a-h)^2$, tj. $(a-h)^2 = 3x^2$, tj. $a-h = x\sqrt{3}$. Iz

trougla DBC imamo $a^2 = h^2 + (3x)^2$, tj. $9x^2 = (a-h)(a+h) = x\sqrt{3}(a+h)$. Dakle, $a+h = 3x\sqrt{3}$. Sada lahko nalazimo $a = 2x\sqrt{3}$ i $h = x\sqrt{3}$. Iz trougla ADC je $b^2 = x^2 + h^2 = 4x^2 = (2x)^2$. Konačno je $a^2 + b^2 = (2x\sqrt{3})^2 + 4x^2 = 16x^2 = (4x)^2 = c^2$.

Ovim smo dokazali da je trougao pravougli. Kako je $b = 2x = \frac{c}{2}$, to je taj trougao pola jednakostraničnog pa su druga dva ugla 60° i 30° .

3. Odrediti sve dvocifrene brojeve \overline{ab} tako da je broj $\sqrt{\overline{ab} - 2\sqrt{14 + \overline{ab}}}$ prirodan broj.

Rješenje. Neka je $y = \sqrt{\overline{ab} - 2\sqrt{14 + \overline{ab}}}$, gdje je y prirodan broj. Stavimo $\sqrt{\overline{ab} + 14} = x$. Broj x je korijen iz prirodnog broja, pa je pozitivan realan broj i njegov kvadrat $x^2 = 14 + \overline{ab}$. To znači da je x^2 prirodan broj. Nakon ove smjene imamo $y = \sqrt{x^2 - 14 - 2x}$. Nakon kvadriranja imamo $2x = x^2 - 14 - y^2$, pa je $2x$ prirodan broj. Odavde je $15 = (x-1)^2 - y^2 = (x-1-y)(x-1+y)$. Mi ne znamo da li je x prirodan broj, ali znamo da $2x$ jeste, pa ćemo ovu jednačinu pomnožiti sa 4. Sada imamo $60 = (2x-2-2y)(2x-2+2y)$. Kako je zbir i razlika dva broja iste parnosti, to su oba faktora parna i njihov je proizvod 60. To je moguće u dva slučaja 2 i 30; te 4 i 60. Odavde se lahko nalazi $x = 9, y = 7$ i $x = 5, y = 1$. Tada je $\overline{ab} = 67$ i $\overline{ab} = 11$.

4. Da li je moguće brojeve 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9 i 10 napisati u niz, tako da je svaki naredni član niza nastao povećanjem prethodnog za neki cjelobrojni procenat? (Napomena: U nizu 1, 4, 7 drugi član je 300 procentno povećanje prvog člana, treći član je 75 postotno povećanje drugog člana.)

Rješenje. Pretpostavimo da je moguće date brojeve poredati u traženi niz. Neka su a i b dva uzastopna člana tog niza. Tada je $b = a + \frac{ap}{100}$. Kako su a i b prirodni

brojevi, to i broj $\frac{ap}{100}$ mora biti prirodan broj. Ako je a relativno prost broj sa 100, onda je $p = 100k$ za neki cio broj k . Ako je k prirodan broj, onda je $b = a(1+k) \geq 2a$. Koji su brojevi relativno prosti sa 100, a nalaze se u datim brojevima? To su brojevi 1, 3, 7 i 9. Ako je $a = 7$, onda je $b \geq 14$. To znači da se iza broja 7 niz ne nastavlja. Dakle, 7 je posljednji član niza. Međutim, ako je $a = 9$, onda je $b \geq 18$. To znači da je broj 9 posljednji član niza. Kako niz može imati samo jednog posljednjeg člana, to se dati brojevi ne mogu poredati u željenom poretku a da svi procenti budu prirodni brojevi. Neka je sada k negativan. Tada je procenat negativan, pa je $b < a$. No, $b > 0$, pa je $a(1+k) > 0$, tj. $1+k > 0$. Kako nema negativnih brojeva koji su veći od -1 , to je i ovaj slučaj nemoguć. Prema tome date brojeve nije moguće poredati u traženom zahtjevu.

Napomena: U formulaciji zadatka bilo je bolje navesti primjer 4, 1, 7. Tu je drugi član niza -75% povećanje prvog, a treći član je 600% povećanje drugog člana.

VIII razred

1. U skupu cijelih brojeva riješiti jednačinu

$$3x(x+2y) = 5x + 7y + 7.$$

Rješenje. Datu jednačinu možemo napisati u obliku

$$(7-6x)y = 3x^2 - 5x - 7.$$

Kako je $7-6x \neq 0$ za svaki cio broj x , to je

$$y = \frac{3x^2 - 5x - 7}{7-6x}.$$

Nakon množenja sa 12 imamo

$$12y = \frac{36x^2 - 60x - 84}{7-6x}.$$

Nakon smjene $7-6x = t$ imamo

$$12y = \frac{t^2 - 4t - 105}{t} = t - 4 - \frac{105}{t}.$$

Dakle, $t \mid 105$, pa je $t \in \{\pm 1, \pm 3, \pm 5, \pm 7, \pm 15, \pm 21, \pm 35, \pm 105\}$. No, broj $7-t$ mora biti djeljiv sa 6, pa ostaju samo slučajevi $t \in \{1, -5, 7, -35\}$.

Za $t=1$ je $x=1, y=-9$.

Za $t=-5$ je $x=2, y=1$.

Za $t=7$ je $x=0, y=-1$.

Za $t=-35$ je $x=7, y=-3$.

Napomena . Iz $y = \frac{3x^2 - 5x - 7}{7-6x}$ nakon djeljenja dobije se

$$y = (-6x+7)\left(-\frac{x}{2} + \frac{1}{4}\right) - \frac{35}{4(7-6x)}.$$

Nakon množenja sa 4 imamo

$4y = (7-6x)(1-2x) + \frac{35}{6x-7}$. Odavde slijedi $6x-7 \in \{\pm 1, \pm 5, \pm 7, 35\}$. I tako dalje.

Drugo rješenje. Datu jednačinu pomnožimo sa 4. Imamo

$12x^2 + 24xy - 20x - 28y = 28$, tj. $(12x^2 + 24xy - 6x) + (-14x - 28y + 7) = 35$, tj.
 $6x(2x + 4y - 1) - 7(2x + 4y - 1) = 35$, tj. $(6x - 7)(2x + 4y - 1) = 35$. Sada je dalji pit
očigledan.

2. Trougao ABC je pravougli trougao sa hipotenuzom AB. Na kateti AC izabrana je tačka D, a na duži BD tačka K tako da je

$$\sphericalangle ABC = \sphericalangle KAD = \sphericalangle AKD.$$

Dokazati da je $|BK| = 2|DC|$.

Rješenje. Produžimo AC preko C do tačke M tako da je $MC=BD$. Tada je BC simetrala osnovice trougla MDB, pa kako prolazi kroz suprotni vrh, to je trougao MDB jednakokraki. Zbog toga je $\sphericalangle MBC = \sphericalangle CBD = \theta$. Iz trougla ABK je $\sphericalangle AKD = \sphericalangle KAB + \sphericalangle ABK = \delta + \psi$, gdje je $\delta = \sphericalangle KAB, \psi = \sphericalangle ABK$. Dakle, $\beta = \delta + \psi$. No, iz trougla ABC slijedi $\beta = \theta + \psi$. Dakle, $\delta = \theta$. Dalje imamo $\sphericalangle MAB = \sphericalangle MAK + \sphericalangle KAB = \beta + \delta$, $\sphericalangle ABM = \beta + \theta = \beta + \delta$. Dakle, trougao AMB je jednakokraki sa kracima MA i MB. Tako imamo $MA=MB=BD$. Kako je $MA=MC+CD+DA=2CD+DA$ i $BD=BK+KD=BK+DA$, jer je trougao AKD jednakokraki trougao. Konačno iz $MA=BD$ imamo $2DC+DA=BK+DA$, tj. $2DC=BK$.

3. Neka je n prirodan broj. Dokazati da je cifra jedinica broja n^2 jednaka 6 ako i samo ako je cifra desetica broja n^2 neparan broj.

Rješenje. Neka je $n=10a+b$. Tada je $n^2=100a^2+20ab+b^2$. Pretposljednja cifra broja n^2 jednaka je zbiru posljednje cifre broja $2ab$ i cifre desetice broja b^2 . Kako je $2ab$ paran broj to će pretposljednja cifra broja n^2 biti neparan broj ako i samo ako je cifra desetica broja b^2 neparan broj. Iz

$$1^2 = 01, 2^2 = 04, 3^2 = 09, 4^2 = 16, 5^2 = 25, 6^2 = 36, 7^2 = 49, 8^2 = 64, 9^2 = 81$$

se vidi da je cifra desetiva broja b^2 neparan broj samo u slučaju $b=4$ i $b=6$. U oba ta slučaja je cifra jedinica broja b^2 jednaka 6. No, cifra jedinica broja n^2 je ista kao i cifra jedinica broja b^2 .

4. Dokazati da se svaki trougao može podijeliti na tri dijela od kojih se može sastaviti jednakokraki trougao.

Rješenje. Neka je dat proizvoljan trougao ABC i neka je AB njegova najduža stranica. Tada su uglovi na stranici AB oba oštra. Neka je M sredina AC i N sredina BC. Kroz tačku C povucimo pravu p paralelnu sa AB. Neka je P proizvoljna tačka na AB. Tada prave PM i PN sijeku pravu p redom u tačkama X i Y. Na osnovu Talesove teoreme je $\frac{PM}{MX} = \frac{AM}{MC} = 1$, pa je $PM=MX$. Analogno nalazimo $PN=NY$. Jednostavno se zaključuje da vrijedi $\triangle APM \cong \triangle MCX$ i $\triangle PBN \cong \triangle NYC$.

Dakle, mi smo trougao ABC podijelili na tri dijela i od tih dijelova sastavili trougao. Po uslovu zadatka ovaj trougao mora biti jednakokraki. To znači da ne možemo proizvoljno birati tačku P već je moramo podesiti tako da bude $PX = PY$. Odavde slijedi da mora biti $PM = PN$. Dakle trougao MNP je jednakokraki trougao sa kracima PM i PN. Visina na osnovicu je istovremeno i težišnica tog trougla. Neka je PS visina trougla MNP. Tada je S sredina težišne linije MN trougla. Dakle, konstrukcija tačke P je sljedeća:

1. Nađemo sredine M i N duži AC i BC.
2. Nađemo sredinu S duži MN.
3. Iz S spustimo normalu na AB i podnožje te normale je tačka P.

Daljnja dioba trougla ABC na tri dijela je jasna.